

การสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์
ภายใต้สถานการณ์วิกฤตจากการแพร่ระบาดของโควิด-19
**Developing an Interview Guide for Online Focus Group Discussions
during the Crisis of the COVID-19 Pandemic**

จำเนียร จวงตระกูล^{1*} วอนชนก ไชยsoonthorn² ตระกูล จิตวัฒนากร³

เทอดศักดิ์ โรจน์สุรakit⁴ สมิตา กลิ่นพวง⁵ และรุจิรา ริการมย์⁶

Jamnean Joungtrakul^{1*} Wornchanok Chaiyasoonthorn² Trakul Chitwattanakorn³

Terdsak Rojsurakitti⁴ Samita Klinpong⁵ and Rujira Rikharom⁶

^{1*}มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์

²คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

³คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ

⁴คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

⁵คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรังสิต

⁶คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

^{1*}Kalasin University, Thailand

²Business School, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Thailand

³Faculty of Liberal Arts, Northbangkok University, Thailand

⁴Faculty of Medicine, Western University, Thailand

⁵Rangsit Business School, Rangsit University, Thailand

⁶Faculty of Humanities and Social Sciences, Khon Kaen University, Thailand

ABSTRACT

Introduction: Focus group discussion is one of the most widely recognized methods of data collection in qualitative research. This approach allows participants to engage and motivate their concepts, providing insight that is not easily obtained from individual interviews. It is a valuable means of gaining insight from subjects through participatory experience. Researchers collect various types of realistic information by way of interactions, exchanges, and feedback that is shared. In addition, focus groups help researchers understand the personal perspectives of their participants by observing their interactions, creative responses, and flexibility within the interview or dialogue. They also help researchers to collect a large amount of data in a short time. Currently, focus group discussion (FGD) has developed and progressed from the traditional focus group (TFG) into an online focus group (OFG). Several options are available for OFG, such as Zoom, or other cloud meeting platforms. Such platforms offer flexibility and help reduce costs. This was particularly evident during the COVID-19 pandemic. Preventive measures that were imposed, such as travel restrictions, social distancing, and limits on gatherings, created limitations on data collection for researchers trying to complete their research projects. Initial reviews, however, indicate that studies in Thai language of OFG methods remain limited, especially regarding the development of tailored interview guides.

Content: The essence of this article presents the process of developing an interview guide for OFGs. It begins with an introduction to the study's key topics, starting with the concept of focus group discussions as a foundation for understanding their traditional meaning and components, known as in-

ARTICLE INFO

Article history:
Received 9 June 2021
Received in revised form
21 January 2022
Accepted 21 January 2022
Available online
7 March 2025

Keywords:

Focus Group Discussion
(การสนทนากลุ่ม),
Traditional Focus Group
(การสนทนากลุ่มแบบออนไลน์),
Online Focus Group
(การสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม
แบบออนไลน์),
Interview Guide (แนวทาง
สัมภาษณ์)

person focus group interviews. It then explores the transition to online focus groups, which evolved from traditional discussions using digital technology as a communication tool. The next section outlines the steps for conducting online focus groups to foster relationships, enhance engagement, and encourage participants to share opinions, exchange knowledge, and experiences. The article further discusses the development of an interview guide specifically for online focus groups, highlighting key components such as adaptable question topics that can be adjusted in number as needed. Finally, it details the process of constructing the interview guide, adapting the in-depth interview framework based on variations in the number of questions, while incorporating visuals and tables that effectively connect to the content in a comprehensive manner.

Conclusion: Traditional focus groups meet in physical locations for data collection, whereas OFGs require technology to operate via online networks instead. Important steps for running OFGs include cautious planning, the selection of appropriate technology and testing it before use, adjusting content, organizing schedules, assigning roles, and protecting personal data. Recorded visuals and conversation data should be finally reported to participants. For the process of developing interview guidelines for online focus group discussions in qualitative research, it is essential to emphasize key steps: considering questions and objectives, reviewing literature, drafting questions, selecting and structuring them, ensuring quality, conducting pilot tests, and finalizing the interview guide.

**Corresponding author*

E-mail address: rujira.ri@nrru.ac.th

บทคัดย่อ

บทนำ: การสนทนากลุ่มเป็นหนึ่งในวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้รับคามนิยมในการวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม และช่วยกระตุ้นให้เกิดแนวคิดและข้อมูลเชิงลึกที่อาจไม่สามารถได้จากการสัมภาษณ์เป็นรายบุคคล โดยถือเป็นสัญลักษณ์ของการได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกจากผู้เข้าร่วมที่มีความรู้ลึกหรือประสบการณ์แบบมีส่วนร่วม นักวิจัยได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและเชื่อมโยงกับความเป็นจริงในบริบทการพูดคุย แลกเปลี่ยนและให้ข้อเสนอแนะต่อกัน ขณะเดียวกัน ก็ช่วยให้แก่นักวิจัยได้เข้าใจมุมมองส่วนตัวของผู้เข้าร่วมจากการสังเกตปฏิสัมพันธ์และปฏิกริยาอย่างสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่นในการปรับเปลี่ยนคำถามหรือแนวทางการสนทนาให้มีความสอดคล้องกับเนื้อหาที่ได้รับในระหว่างการสนทนาได้ รวมถึงเป็นวิธีการที่ช่วยให้แก่นักวิจัยสามารถเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวนมากได้ภายในเวลาอันสั้น ซึ่งปัจจุบันการสนทนากลุ่มได้รับการพัฒนาจากการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม (Traditional Focus Group: TFG) มาเป็นการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ (Online Focus Group: OFG) โดยมีการนำเทคโนโลยีการสื่อสารเข้ามาช่วยจัดการสนทนาในการประชุมกลุ่ม อาทิเช่น แอปพลิเคชัน Zoom (Zoom) เป็นต้น ทำให้เกิดความคล่องตัวและประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการได้ กอปรกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ผ่านมามีการเกิดข้อจำกัดหลายด้าน เช่น การเดินทาง การเว้นระยะห่างทางสังคม และการอยู่รวมกันในที่ชุมนุมของคนจำนวนมาก เป็นต้น ทำให้การสนทนากลุ่มแบบออนไลน์เป็นหนึ่งในทางเลือกสำคัญสำหรับนักวิจัยเพื่อนำไปใช้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยให้สำเร็จตามโครงการวิจัยได้ และจากการสำรวจเบื้องต้น พบว่า วรรณกรรมภาษาไทยที่เกี่ยวข้องยังมีจำนวนน้อย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็นการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์สำหรับการนำไปใช้จัดสนทนากลุ่มแบบออนไลน์

เนื้อหา: สาระสำคัญของบทความนี้ได้นำเสนอกระบวนการในการสร้างแบบสัมภาษณ์สำหรับการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ ประกอบด้วย บทนำเพื่อแนะนำประเด็นที่จะศึกษา โดยเริ่มจากแนวคิดเกี่ยวกับการสนทนากลุ่มเพื่อเป็นฐานการศึกษาความหมาย

และส่วนประกอบสำคัญแบบดั้งเดิมที่เรียกว่าการสัมภาษณ์โดยการสนทนากลุ่มในพื้นที่จริง กับแบบออนไลน์ที่เป็นการพัฒนาต่อเนื่องมาจากการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสื่อสาร ลำดับต่อมา คือ ขั้นตอนการดำเนินการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์เพื่อทำความเข้าใจความสัมพันธ์ เกิดความเชื่อมโยงและกระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมสนทนา แสดงความคิดเห็น และเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ต่อมา คือ การสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ โดยนำเสนอส่วนประกอบสำคัญ คือ ประเด็นคำถามที่สามารถเพิ่มหรือลดจำนวนลงได้แล้วแต่กรณี และลำดับสุดท้าย คือ กระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม ด้วยการปรับใช้กระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยจะขึ้นอยู่กับความแตกต่างของจำนวนคำถาม พร้อมกับการนำเสนอภาพและตารางประกอบที่มีความเชื่อมโยงกับเนื้อหาได้ครบถ้วนอย่างเหมาะสม

บทสรุป: การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมมุ่งเน้นการใช้สถานที่เป็นจุดนัดหมายในการดำเนินการ ซึ่งแตกต่างกับแบบออนไลน์ที่ใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยจัดการผ่านเครือข่ายสัญญาณอินเทอร์เน็ต ทำให้ผู้เข้าร่วมไม่จำเป็นต้องเดินทางมาพบกัน ณ จุดนัดหมาย โดยมีขั้นตอนสำคัญ คือ วางแผนอย่างรอบคอบ คัดเลือกเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสม การปรับประเด็นการสนทนาและจัดเวลา มอบหมายผู้รับผิดชอบ ทดสอบการใช้เทคโนโลยีก่อนเริ่มการจัดสนทนากลุ่ม ดำเนินการสนทนาและบริหารจัดการผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเก็บภาพประกอบและข้อมูลการสนทนา และรายงานหรือนำเสนอผลการสนทนาให้กับผู้เข้าร่วม สำหรับกระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ในงานวิจัยเชิงคุณภาพ จำเป็นต้องให้ความสำคัญกับ พิจารณาข้อคำถามและวัตถุประสงค์ ทบทวนวรรณกรรม ลองตั้งคำถาม คัดเลือก จัดรูปแบบ ตรวจสอบคุณภาพ ทดลองใช้ และจัดทำฉบับสมบูรณ์

บทนำ

การสนทนากลุ่มเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างหนึ่งที่มีความนิยมใช้เพิ่มมากขึ้นในการวิจัยเชิงคุณภาพ ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นส่วนหนึ่งของโครงการวิจัยแบบผสม และการวิจัยเชิงคุณภาพที่เป็นโครงการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเฉพาะ เนื่องจากเป็นวิธีการที่มีความคล่องตัวสูง สามารถได้ข้อมูลจำนวนมากภายในระยะเวลาอันสั้น ในปัจจุบันการสนทนากลุ่มได้พัฒนาจากการสนทนากลุ่มแบบปกติธรรมดา มาเป็นการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ได้ช่วยเพิ่มความสะดวกแก่นักวิจัยมาก รวมทั้งประหยัดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ทั้งยังเพิ่มความสะดวกสำหรับนักวิจัยและผู้เข้าร่วมโครงการ เช่น ด้านการเดินทาง และด้านการต้อนรับ และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เข้าร่วมโครงการ เป็นต้น การสนทนากลุ่มถือว่าเป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกรูปแบบหนึ่งแต่เป็นการสัมภาษณ์แบบเป็นกลุ่มซึ่งมีผู้ดำเนินรายการสนทนาเป็นผู้ทำหน้าที่เป็นผู้สัมภาษณ์ โดยทั่วไปแล้วจะใช้แบบสัมภาษณ์เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ ในปัจจุบันได้มีการพัฒนาการสนทนากลุ่มจากแบบปกติธรรมดาเป็นการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์เพื่อเป็นการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีที่มีหลากหลาย และเพื่อแก้ไขปัญหาข้อขัดข้องที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ซึ่งนักวิจัยไม่สามารถดำเนินการต่าง ๆ ตามปกติได้ การสนทนากลุ่มแบบออนไลน์จึงเป็นทางเลือกของนักวิจัยอีกทางหนึ่งที่จะช่วยให้สามารถดำเนินโครงการวิจัยต่อไปได้ และเป็นการเพิ่มความสะดวกให้แก่ทั้งนักวิจัยและผู้เข้าร่วมในการสนทนากลุ่มมากขึ้น อย่างไรก็ตามวรรณกรรมเกี่ยวกับการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ที่เป็นภาษาอังกฤษมีจำนวนมาก เช่น Oringderff (2004); Kite and Phongsvn (2017); Murgado-Amenteros et al. (2012); Richard et al. (2018) เป็นต้น สำหรับที่เป็นภาษาไทยที่เกี่ยวกับการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ยังมีไม่มากนัก เช่น ผลงานของ

Urwongse (2019) และผลงานของ Khundilokamol et al. (2016) แต่ยังไม่ได้กล่าวถึงส่วนของการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ จึงทำให้ยังมีช่องว่างของวรรณกรรมภาษาไทยในส่วนนี้ บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ โดยมีสาระสำคัญของบทความประกอบด้วย 1) บทนำ เพื่อแนะนำสาระสำคัญของบทความนี้ 2) แนวคิดเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม 3) การสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ 4) การสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ และ 5) สรุปและเสนอแนะ

แนวคิดเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม

เพื่อเป็นฐานในการศึกษาที่จะนำไปสู่การสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ ในรายละเอียดต่อไป ในส่วนนี้จะนำเสนอประเด็นสำคัญต่าง ๆ ประกอบด้วย ความหมายของการสนทนากลุ่ม และส่วนประกอบสำคัญของการสนทนากลุ่ม ตามลำดับ

ความหมายของการสนทนากลุ่ม

ในการอธิบายความหมายของการสนทนากลุ่มเป็นการนำเสนอเกี่ยวกับการสนทนากลุ่มทั้ง 2 แบบ คือ การสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม (Traditional Focus Group: TFG) กับแบบออนไลน์ (Online Focus Group: OFG) ตามลำดับไป

การสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม การสนทนากลุ่มประเภทนี้บางครั้งเรียกว่าการสัมภาษณ์โดยการสนทนากลุ่ม เช่น Tynan and Drayton (2007, p. 5) อธิบายว่า “การสัมภาษณ์โดยการสนทนากลุ่มเป็นวิธีการที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้กลุ่มตัวอย่างขนาดเล็กทำการปรึกษาหารือ โดยกลุ่มในประเด็นหัวข้อที่เลือกมาโดยใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง โดยมีผู้ดำเนินการสนทนาทำหน้าที่นำการสนทนาโดยมุ่งที่เรื่องที่เกี่ยวข้องในลักษณะที่ไม่ใช่การถามนำ ... ทั้งนี้ขนาดของกลุ่มจะอยู่ที่ประมาณ 8-12 คน” ส่วน Nyumba et al. (2018, p. 21) ระบุเช่นกันว่า “การสนทนากลุ่มเป็นคำที่ใช้เหมือนกับการสัมภาษณ์โดยเฉพาะอย่างยิ่งการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวที่เป็นแบบกึ่งโครงสร้างซึ่งมีเป้าหมายเพื่อค้นหาการรับรู้และค่านิยมของผู้เข้าร่วมสนทนาในประเด็นที่สนทนา” ในขณะที่ Grudens-Schuck et al. (2004, p. online) อธิบายว่า “ระเบียบวิธีแบบการสนทนากลุ่มเป็นหนึ่งในเครื่องมือหลายชนิดที่ใช้ในการสร้างข้อมูลข่าวสารที่สำคัญเพื่อสร้างความก้าวหน้าให้แก่โครงการ ชุมชน และองค์กร ... การสนทนากลุ่มเป็นการสัมภาษณ์ชนิดหนึ่ง”

โดยสรุป การสนทนากลุ่มเป็นวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบหนึ่งที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยในการศึกษาวิจัยผู้ดำเนินการสนทนาเป็นผู้สัมภาษณ์และมีผู้เข้าร่วมสนทนาเป็นผู้ให้สัมภาษณ์ ผู้สัมภาษณ์จะป้อนประเด็นคำถามให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้ออกความเห็นและตอบโต้ไปมาในเชิงแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความเห็น ความรู้สึกของตนในประเด็นการสนทนา ผู้เข้าร่วมสนทนาจะมีประมาณ 7-9 คน และใช้เวลาดำเนินการประมาณ 1-2 ชั่วโมง การสนทนากลุ่มมีคุณประโยชน์ที่หลากหลายเนื่องจากการสนทนาระหว่างผู้ดำเนินการและผู้เข้าร่วมสนทนา ซึ่งจัดเป็นผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์ในเรื่องราวเหล่านั้น ทำให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจง ยิ่งกว่านั้นการสนทนากลุ่มยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้โต้ตอบ

จึงเป็นการเพิ่มความแม่นยำและเพิ่มความน่าเชื่อถือให้แก่ข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ นอกจากนี้ เมื่อนักวิจัยทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการสนทนากลุ่ม จึงมีความแม่นยำในขอบเขตการวิจัย สามารถวิเคราะห์ข้อคำถามเพิ่มเติมหรือคำถามกระตุ้นเพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้เข้าร่วมอย่างครบถ้วนยิ่งขึ้น

ยิ่งกว่านั้น Kite and Phongsvn (2017, p. 13) ได้อธิบายว่า “การสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมมีข้อจำกัดหลายประการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการติดต่อผู้เข้าร่วมสนทนาที่มีความยากที่จะเข้าถึงได้หรือกรณีที่ผู้เข้าร่วมสนทนาอยู่ในพื้นที่ห่างไกล รวมถึงกรณีที่เป็นการวิจัยเกี่ยวกับเรื่องที่มีความอ่อนไหวมาก ประกอบกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการขยายตัวของบริการอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น ทำให้การสนทนากลุ่มแบบออนไลน์กลายเป็นทางเลือกที่สำคัญแก่นักวิจัย ซึ่งสามารถช่วยแก้ไขปัญหาคือเป็นจุดอ่อนของการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมได้ ซึ่งการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์มีการใช้และดำเนินการต่อเนื่องมากกว่า 20 ปี และมีการขยายตัวในการใช้เพิ่มมากขึ้น”

การสนทนากลุ่มแบบออนไลน์เป็นพัฒนาการต่อเนื่องมาจากการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม กล่าวคือ กระบวนการดำเนินการยังคงมีลักษณะคล้ายกับการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม ส่วนเพิ่มเติมที่สำคัญในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์คือการนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาช่วยในการดำเนินการ ซึ่งเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่นิยมใช้ในปัจจุบัน อาทิ Google Hangout, Adobe Connect, Zoom, Go To Meeting, and Webex (Rev, n.d.) ซึ่งนักวิจัยจะต้องเลือกใช้ชนิดที่เหมาะสมกับโครงการวิจัยของตน UXalliance (2020) อธิบายว่าการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมเป็นวิธีการหนึ่งที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพโดยมีการสนทนากลุ่มเป็นพื้นฐานความเชื่อและความเห็นโดยมุ่งไปที่คำพูดสนทนาของผู้เข้าร่วมสนทนาว่าเขาทำอะไร การสนทนากลุ่มเป็นวิธีการที่ทำให้ได้ข้อมูลอย่างรวดเร็วเพื่อที่จะค้นหาแนวโน้มและโอกาส ซึ่งการสนทนากลุ่มจะประกอบด้วยผู้เข้าร่วมสนทนา 7-9 คน มาร่วมสนทนาโดยมีผู้ดำเนินการสนทนาเป็นผู้นำการสนทนาแต่ละครั้งจะใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง การสนทนากลุ่มแบบออนไลน์มีชื่อเรียกอีกอย่างว่าการสนทนากลุ่มแบบเสมือน ซึ่ง Lewis and Muzzy (2020, p. online) อธิบายว่า “การสนทนากลุ่มแบบเสมือน (แบบออนไลน์) สามารถจัดดำเนินการแบบเวลาจริง (Realtime) ซึ่งเป็นการดำเนินการสนทนาในเวลาเดียวกันระหว่างกลุ่มผู้สนทนาทุกคน) คล้ายกับการประชุมผ่านวิดีโอทัศน์ (Video conferencing) และรูปแบบที่จัดตามความสะดวกของผู้เข้าร่วม ซึ่งเป็นการจัดการสนทนาในเวลาที่แตกต่างกัน แต่อาศัยระบบสารสนเทศเข้ามาสนับสนุนการสื่อสาร คล้ายกับการนำส่งข้อคำถามไว้ในระบบ เพื่อให้ผู้ร่วมสนทนาเข้ามาตอบคำถามหรือให้สัมภาษณ์ตามวันเวลาที่แต่ละท่านสะดวก ทั้งนี้ข้อคำถามที่ใช้ในการสนทนาทั้งรูปแบบที่จัดดำเนินการแบบเวลาจริงและในเวลาที่แตกต่างกัน ควรเป็นข้อคำถามที่มีสาระเดียวกัน

นอกจากนั้น การสนทนากลุ่มแบบออนไลน์เป็นการพัฒนาจากการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมโดยนำเอาเทคโนโลยีข้อมูลข่าวสารเข้ามาช่วยโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้แอปพลิเคชัน เพื่อสนับสนุนการสนทนา ทั้งนี้ จำเป็นจะต้องคัดเลือกแอปพลิเคชันที่เหมาะสมและมีการเตรียมการใช้แอปพลิเคชันสำหรับผู้เข้าร่วมสนทนาและผู้ดำเนินรายการ โดยจำเป็นจะต้องมีผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่ใช้ในการประชุมเพื่อสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ ในการให้ความช่วยเหลือและแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ส่วนกระบวนการในการดำเนินการ

สนทนากลุ่ม สามารถดัดแปลงจากกระบวนการดำเนินการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมได้โดยมีประเด็นเพิ่มเติมดังจะได้นำเสนอในลำดับต่อไป

ส่วนประกอบสำคัญของการสนทนากลุ่ม

ส่วนประกอบสำคัญของการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมกับแบบออนไลน์ คณะผู้เขียนได้ดำเนินการสรุปและนำเสนอในตารางที่ 1 (Table 1)

ตารางที่ 1. เปรียบเทียบส่วนประกอบสำคัญของการสนทนากลุ่มสองแบบ

Table 1. Comparison of the Major Components of Traditional and Online Focus Group Interview

แบบดั้งเดิม (Traditional)	แบบออนไลน์ (Online)
1. สถานที่ ต้องจัดสถานที่ประชุมที่ห้องประชุมที่เหมาะสมมักใช้วิธีนั่งล้อมวง หรือเป็นแบบเกือกม้า เพื่อให้ทุกฝ่ายมองเห็นหน้าและสบตากันได้ในระหว่างผู้ดำเนินการสนทนากับผู้เข้าร่วมสนทนาและในระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนาด้วยกันเอง (Place: A meeting room is required. The seating arrangements should be made to allow all participants to interact with ease and ensure eye contact among participants and the moderator.)	1. สถานที่ ไม่ต้องจัดสถานที่สำหรับผู้เข้าร่วมสนทนา เนื่องจากแต่ละคนจะอยู่ในที่ตั้งของตนเอง เช่น ที่บ้าน หรือที่ทำงาน หรือที่อื่นแล้วแต่กรณี แต่ควรต้องจัดสถานที่ประชุมที่ห้องประชุมสำหรับผู้ดำเนินการสนทนา ผู้จัดบันทึกและผู้ควบคุมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Place: No meeting room is required. Each person joins the focus group interview via a selected online meeting application. However, skills in using the online meeting application are essential.)
2. จำนวนผู้เข้าร่วมสนทนามีข้อเสนอที่หลากหลาย เช่นผู้เข้าร่วมสนทนาจะมีประมาณ 7-9 คน หรือ 8-12 คน เป็นต้น (Number of participants: between 7-9 or 7-12 people.)	2. ผู้เข้าร่วมสนทนา จำนวนผู้เข้าร่วมสนทนามีข้อเสนอให้ลดจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนาลงเหลือประมาณ 3-5 คน อย่างไรก็ตามนักวิจัยอาจคงจำนวนไว้เช่นเดียวกับการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมได้ (Number of participants: 3-5 people or between 7-9 or 7-12 people, as appropriate.)
3. ผู้ดำเนินการสนทนา เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์นำการประชุมหรือการสนทนามีความรู้ในหัวข้อเรื่องวิจัยและประเด็นคำถามในการสนทนา (Moderator: Has knowledge about the interview topic and experience in conducting the focus group interview.)	3. ผู้ดำเนินการสนทนา มักเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการใช้แอปพลิเคชันที่ใช้ในการประชุมเพื่อสนทนากลุ่มออนไลน์ได้เป็นอย่างดี (Moderator: Similar to the traditional focus group interview. He must have skills in using the online meeting application.)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

Table 1. (Cont.)

แบบดั้งเดิม (Traditional)	แบบออนไลน์ (Online)
4. ผู้จัดบันทึก ทำหน้าที่จดบันทึกการสนทนา ซึ่งตามปกติเป็นนักวิจัยที่จัดบันทึกประเด็นหรือเหตุการณ์ที่สำคัญที่ใช้เสริมข้อมูลจากการบันทึกเสียง (Recorder: Act as secretary for the meeting by taking notes on all major relevant statements and events to supplement tape and audiovisual recording.)	4. ผู้จัดบันทึก เช่นเดียวกันกับการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม แต่ข้อมูลจะเป็นข้อมูลจากการบันทึกภาพและเสียงจากแอปพลิเคชันที่ใช้เป็นสื่อในการประชุมเพื่อสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ (Recorder: Similar to the traditional focus group interview. However, the recorded information can be taken from the recorded voice of participants via the online meeting application.)
5. ผู้ควบคุมเครื่องเสียง เนื่องจากการสนทนากลุ่มจะมีการใช้เครื่องเสียงและการบันทึกเสียงหรือในบางกรณีมีการบันทึกวิดีโอ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ดูแลและดำเนินการและแก้ไขปัญหา (Audio-visual controller: Ensure the availability and readiness of sound equipment and recoding system, such as microphones, tape recorder, VDO and audio-visual recoding equipment.)	5. ผู้ควบคุมเครื่องเสียงและแอปพลิเคชันที่ใช้เป็นสื่อในการประชุมเพื่อสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ จึงจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการใช้ระบบแอปพลิเคชันเพื่อสนทนากลุ่ม (Audio-visual controller: Similar to the traditional focus group interview. However, the system to be controlled and managed is the online meeting application.)
6. แบบฟอร์มให้ความยินยอมจากผู้เข้าร่วมสนทนา ต้องขอคำยินยอมโดยให้ผู้เข้าร่วมสนทนาลงนามในแบบฟอร์มให้คำยินยอมและเก็บไว้เป็นหลักฐาน (Consent form: All participants are required to sign the consent form before joining the focus group interview.)	6. จัดทำแบบฟอร์มให้ความยินยอมจากผู้เข้าร่วมสนทนา ซึ่งอาจอยู่ในรูปแบบกระดาษหรือแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งผู้วิจัย ควรส่งแบบฟอร์มให้ผู้เข้าร่วมสนทนาลงนามให้คำยินยอมเพื่อส่งกลับมานักวิจัยก่อนวันจัดการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ (Consent form: All participants are required to sign the consent form before joining the focus group interview. The form should be signed and returned to the organizer before the date of the focus group interview.)
7. แบบสัมภาษณ์ บรรจุประเด็นคำถามที่ใช้ในการดำเนินการสนทนาประกอบด้วยคำถามประมาณ 5-7 คำถาม (Interview guide: Interview guide which contains about 5 -7 questions must be prepared and available for the moderator to use as a guideline when conducting the focus group interview.)	7. แบบสัมภาษณ์ เช่นเดียวกับการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม ในบางกรณีอาจลดจำนวนคำถามลงมาเหลือเพียง 3-5 คำถามได้ (Interview guide: Similar to the traditional focus group interview. However, interview questions may be reduced to 3-5 questions, as considered appropriate.)

ตารางที่ 1 (ต่อ)

Table 1. (Cont.)

แบบดั้งเดิม (Traditional)	แบบออนไลน์ (Online)
8. ระยะเวลาที่ใช้ในการสนทนา ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง (Time: Approximately 1-2 hours.)	8. ระยะเวลาที่ใช้ในการสนทนา ใช้เวลาประมาณ 1-2 ชั่วโมง เช่นเดียวกับการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม (Time: Approximately 1-2 hours.)
9. สิ่งตอบแทนผู้เข้าร่วมสนทนา อาจมีการจ่ายค่าตอบแทนเป็นค่าเสียเวลาและค่าพาหนะแก่ผู้เข้าร่วมสนทนา นอกจากนี้ยังสมควรทำหนังสือขอบคุณผู้เข้าร่วมสนทนาทุกครั้งหลังจากที่เสร็จสิ้นการสนทนาแล้ว	9. สิ่งตอบแทนผู้เข้าร่วมสนทนา อาจมีการจ่ายค่าตอบแทนเป็นค่าเสียเวลาแก่ผู้เข้าร่วมสนทนา ในอัตราที่เหมาะสมตามสถานการณ์นอกจากนี้ยังสมควรทำหนังสือขอบคุณผู้เข้าร่วมสนทนาทุกครั้งหลังจากที่เสร็จสิ้นการสนทนาแล้ว
(Compensation: Appropriate compensation for the moderator and all participants must be prepared and made available at the registration desk. An appreciation letter should be sent to the moderator and each participant upon completion of the focus group interview.)	(Compensation: Similar to the traditional focus group interview. Payment may be made by transferring the amount to participants' bank account upon the completion of the focus group interview.)
10. การต้อนรับและรับรองผู้เข้าร่วมสนทนา ควรจัดเครื่องดื่ม เช่น น้ำดื่ม ชา กาแฟ พร้อมอาหารว่างบริการแก่ผู้เข้าร่วมสนทนาด้วย (Reception and accommodation: Coffee or tea breaks should be available for all participants.)	10. การต้อนรับและรับรองผู้เข้าร่วมสนทนา ไม่จำเป็นต้องจัดการต้อนรับและรับรองผู้เข้าร่วมสนทนาเนื่องจากผู้เข้าร่วมสนทนาไม่ได้เดินทางมาร่วมประชุมที่ ห้องประชุม (Reception and accommodation: No need, as each participant joins the interview via the online meeting application.)
11. การถอดเทปบันทึกเสียงหรือจากวีดิทัศน์ที่ถ่ายทำไว้ออกมาเป็นข้อมูลที่เป็นข้อความโดยเร็วเพื่อใช้ในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพต่อไป (Transcription: Transcription of tape or audio-visual recording should be made promptly after the completion of the focus group interview.)	11. การถอดข้อความจากบันทึกของแอปพลิเคชันที่ใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ออกมาเป็นข้อมูลที่เป็นข้อความโดยเร็วเพื่อใช้ในการดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ (Transcription: Similar to the traditional focus group interview.)

จากตารางที่ 1 (Table 1) แสดงให้เห็นว่าการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิมกับการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์มีความคล้ายคลึงกัน แต่มีความแตกต่างเพียงเล็กน้อยเช่นในประเด็นการเดินทางมาร่วมประชุมในสถานที่เดียวกันกับผู้เข้าร่วมประชุมสนทนากลุ่ม การใช้ระบบแอปพลิเคชันและเทคโนโลยีสารสนเทศที่เป็นสื่อในการประชุมสำหรับการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์เป็นต้น

ขั้นตอนการดำเนินการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์

เพื่อเป็นพื้นฐานสำหรับการทำความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ว่ามีความเชื่อมโยงและอยู่ในส่วนของกระบวนการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ในส่วนนี้จะได้นำเสนอขั้นตอนสำคัญของการจัดการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์โดยสังเขป

UXalliance (2020) ได้นำเสนอขั้นตอนสำคัญในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ไว้ดังต่อไปนี้

- 1) วางแผนอย่างรอบคอบ การสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ควรลดจำนวนผู้เข้าร่วมสนทนาลง โดยให้เหลือประมาณ 3-5 คน นอกจากนี้ประเด็นสำคัญคือการทำความตกลงกับผู้เข้าร่วมสนทนาในเรื่องของการรักษาความลับ ในบางกรณีอาจจำเป็นต้องให้สิ่งตอบแทนทั้งในรูปแบบเงินหรือไม่ใช่เงิน เพื่อมอบให้แก่ผู้เข้าร่วมสนทนา นอกจากนี้ระยะเวลาการสนทนา คือประมาณ 60-90 นาที แต่โดยทั่วไปแล้วจะใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมง
- 2) คัดเลือกเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์ที่ต้องการใช้ให้เหมาะสม ทั้งนี้แอปพลิเคชันที่ใช้มีหลายประเภท เช่น การประชุมผ่านสื่อวีดิทัศน์ (Video/Conferencing tools) เครื่องมือแบบการมีส่วนร่วม (Collaboration tools) เครื่องมือการสำรวจ (Survey tools) นักวิจัยต้องเลือกใช้เครื่องมือที่เหมาะสมกับโครงการวิจัยของตนเพื่อให้ได้ข้อมูลตามที่ต้องการ
- 3) ทำการปรับแบบสัมภาษณ์ที่จะใช้เป็นแนวทางในการสนทนาให้เหมาะสม ประเด็นการสนทนา ซึ่งสามารถลดลงเหลือเพียง 3-4 ประเด็น และควรจัดเวลาเพื่อใช้สำหรับการแนะนำบุคคลและสร้างความคุ้นเคยระหว่างผู้ดำเนินการสนทนากับผู้เข้าร่วมสนทนาด้วยกัน เพื่อที่จะนำไปสู่การเปิดเผยข้อมูลทั้งเชิงลึกและเชิงกว้างตามที่นักวิจัยต้องการ
- 4) ต้องมีผู้ดำเนินการสนทนาและผู้จัดบันทึก และต้องมีการซักซ้อมเตรียมการทำความเข้าใจในหัวข้อเรื่องการวิจัยตลอดจนประเด็นการสนทนา รวมทั้งเทคนิคต่าง ๆ ในการดำเนินการสนทนาที่จะใช้เพื่อให้การสนทนาเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้
- 5) ในกรณีที่เป็นการสนทนากลุ่มในระดับนานาชาติหรือข้ามชาติควรจัดให้มีล่ามแปลภาษาด้วย ซึ่งล่ามจะต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านภาษาและได้รับการรับรองความสามารถจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ดำเนินการสนทนากับผู้เข้าร่วมสนทนา สามารถสื่อสารด้วยความเข้าใจที่ตรงกัน
- 6) ต้องทำการทดสอบเทคโนโลยีที่ใช้ในการสนทนากลุ่มกับผู้ดำเนินการสนทนาและผู้เข้าร่วมสนทnal่วงหน้า เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเป็นอย่างดี เพื่อที่จะให้การสนทนากลุ่มมีประสิทธิภาพมากขึ้น อาจจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยี เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ดำเนินการสนทนาและผู้เข้าร่วมสนทนาได้
- 7) ดำเนินการสนทนา ทั้งนี้ผู้ดำเนินการสนทนาต้องเป็นผู้มีทักษะในการนำการประชุมการตั้งคำถาม การสรุปประเด็น และต้องกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมสนทนาได้แสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็นและความรู้สึกซึ่งกันและกันตาม

แนวทางการสนทนาที่กำหนดไว้ 8) ต้องมีการบริหารจัดการผู้มีส่วนได้เสียที่อยู่ทางไกลโดยเฉพาะในกรณีที่มีผู้เข้าร่วมสนทนาจากต่างประเทศซึ่งอาจมีความแตกต่างในด้านเวลา เช่น ในยุโรปหรืออเมริกา หรือประเทศที่มีพื้นที่ระยะเวลาต่างกับประเทศไทยมาก จึงจำเป็นต้องตรวจสอบความเหมาะสมของเวลาแล้วกำหนดเวลาให้ชัดเจนและเข้าใจตรงกัน 9) การเก็บรูปภาพและรวบรวมข้อมูลในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ นักวิจัยจะใช้แอปพลิเคชันอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาเป็นสื่อในการสนทนา เช่น แอปพลิเคชันซูม เป็นต้น ซึ่งต้องแน่ใจว่าได้มีการบันทึกการสนทนาโดยต้องทำความเข้าใจและได้รับคำยินยอมจากผู้เข้าร่วมสนทนา เมื่อการสนทนากลุ่มสิ้นสุดลง ผู้วิจัยสามารถถอดข้อมูลที่บันทึกไว้มาเป็นข้อมูลเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหาซึ่งเป็นวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพได้ทันที และ 10) การสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้เข้าร่วมสนทนารวมทั้งการรายงานหรือนำเสนอผลการสนทนา ผู้ดำเนินรายการสนทนาต้องมีเทคนิควิธีการที่จะสร้างความรู้จักคุ้นเคยกันอย่างรวดเร็ว ส่วนการนำเสนอผลการสนทนากระทำเช่นเดียวกับการนำเสนอผลการสนทนาที่ทำในการสนทนากลุ่มแบบดั้งเดิม คือก่อนปิดการสนทนาควรนำเสนอผลสรุปที่ได้จากการสนทนากลุ่มเพื่อให้ผู้เข้าร่วมสนทนาทุกคนได้รับทราบ ทั้งนี้อาจจะมีการแก้ไขหรือเพิ่มเติมการตรวจสอบข้อมูลด้วย เพื่อให้แน่ใจว่าได้รับข้อมูลที่ต้องการเพื่อนำไปวิเคราะห์และจัดทำรายงานวิจัยต่อไป

ในขณะเดียวกัน Rev (n.d., p. online) ได้นำเสนอขั้นตอนการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ไว้ 8 ประการ ดังนี้ 1) การตั้งเป้าหมาย นักวิจัยต้องกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมายเกี่ยวกับข้อมูลที่ต้องการเก็บรวบรวมผ่านกระบวนการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ว่าต้องการข้อมูลประเภทใดและจะนำไปใช้อย่างไร 2) การทำความเข้าใจเกี่ยวกับผู้ร่วมสนทนาและข้อมูลที่ต้องการ นักวิจัยจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับกลุ่มผู้ที่เข้าร่วมสนทนาเป็นอย่างดี รวมทั้งข้อมูลที่ต้องการจากผู้เข้าร่วมสนทนาอย่างชัดเจน 3) การคัดเลือกผู้เข้าร่วมสนทนาที่ถูกต้อง นักวิจัยจะต้องคัดเลือกกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนาอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จำนวนผู้เข้าร่วมสนทนาจะมีประมาณ 8-10 คน คุณลักษณะของผู้เข้าร่วมสนทนาเป็นสิ่งที่สำคัญมาก เพราะหากคัดเลือกบุคคลไม่เหมาะสมอาจไม่ได้รับข้อมูลที่ถูกต้องเป็นจริงตามที่ต้องการและไม่สามารถนำไปตอบคำถามการวิจัยได้ 4) การเลือกเทคโนโลยีที่ต้องการใช้ในการสนทนากลุ่ม นักวิจัยต้องเลือกเครื่องมือเพื่อใช้ในการสื่อสารที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์อย่างเหมาะสม ใช้งานง่ายเป็นมิตรกับผู้ใช้ ทั้งนี้จำเป็นต้องเตรียมการทดลองใช้ก่อนเริ่มดำเนินการเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นโดยไม่คาดฝันได้ 5) การจัดทำแผนการดำเนินการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ นักวิจัยต้องจัดทำแผนปฏิบัติการอย่างรอบคอบ มีขั้นตอนและทำความเข้าใจในแผนปฏิบัติการร่วมกันกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย รวมถึงการทดสอบระบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ก่อนลงมือปฏิบัติจริง 6) การส่งเสริมสนับสนุนให้ทุกฝ่ายมีความผูกพันที่จะดำเนินการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ให้ประสบความสำเร็จ โดยมุ่งหวังที่ดึงเอาความจริงจากผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มออกมาได้ตามเป้าหมายของการเก็บรวบรวมข้อมูลให้ดีที่สุด 7) การกำหนดประเด็นคำถามให้ชัดเจน นักวิจัยต้องจัดทำแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์โดยใช้คำถามปลายเปิดที่มีความกระชับชัดเจน ทั้งนี้ต้องทำความเข้าใจร่วมกันกับผู้ดำเนินรายการล่วงหน้าเพื่อให้ได้ความจริงที่เป็นข้อมูลจากผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มทุกรายอย่างถูกต้องเหมาะสมตามที่ต้องการให้มากที่สุด และ 8) การบันทึกการสนทนากลุ่มและถอดข้อมูล

อย่างถูกต้องและรวดเร็ว โดยปกติการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ เช่น การใช้แอปพลิเคชันซูม นักวิจัยสามารถบันทึกข้อมูลได้และจำเป็นต้องถอดข้อมูลออกมาเป็นข้อมูลที่เป็นข้อความ (Textual) เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

ขั้นตอนสำคัญของการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ที่นำเสนอดังกล่าวข้างต้น มีส่วนสำคัญที่นักวิจัยต้องทำการจัดทำแบบสัมภาษณ์ซึ่งประกอบด้วยคำถามที่ใช้สำหรับการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ ในลำดับต่อไปจะได้นำเสนอแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์

การสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์

ในส่วนนี้จะนำเสนอสาระสำคัญประกอบด้วย ส่วนประกอบที่สำคัญของแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มกระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มเพื่อเป็นพื้นฐานในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์

ส่วนประกอบที่สำคัญของแบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม

ก่อนการนำเสนอกระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม ผู้เขียนขอแนะนำส่วนประกอบสำคัญของแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม โดยนำเสนอแบบประเด็นการสนทนากลุ่มที่เป็นเอกสารจากการประชุมเชิงปฏิบัติการของคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่หัวหน้าหน่วยงานมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์มาเป็นตัวอย่างดังปรากฏในภาพที่ 1 (Figure 1) ที่แสดงให้เห็นถึงส่วนประกอบที่สำคัญของแบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่มซึ่งประกอบด้วย ส่วนนำที่ระบุชื่อของแบบฟอร์มพร้อมรายละเอียดเกี่ยวกับการสนทนากลุ่ม วัตถุประสงค์ และข้อคำถาม ซึ่งการจัดทำแบบฟอร์มเพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มสามารถใช้แบบฟอร์มนี้เป็นแนวทางได้ ส่วนสำคัญคือประเด็นคำถามซึ่งอาจจะเพิ่มหรือลดจำนวนลงได้แล้วแต่กรณี

แบบประเด็นการสนทนากลุ่ม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์																				
ผู้ดำเนินการสนทนา _____	ผู้จัดการสนทนา _____																			
ผู้นำเสนอข้อมูล _____	ผู้ควบคุมระบบไอที _____																			
ประเภทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย _____																				
วันที่ _____	เวลาสนทนา จาก _____	ถึง _____																		
วิธีการบันทึกการสนทนา _____ สถานที่ _____																				
วัตถุประสงค์ : เพื่อรับทราบข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน เพื่อนำข้อมูลไปใช้ประกอบการพิจารณาในการประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ข้อเสนอแนะ : คณะผู้จัดการสนทนากลุ่มต้องเตรียมตัวให้พร้อมในทุกด้านตามกระบวนการสนทนากลุ่มก่อนลงมือดำเนินการจัดการสนทนากลุ่ม ทั้งนี้คณะผู้จัดการสนทนากลุ่มและกระบวนการสนทนากลุ่มสามารถปรับให้เข้ากับสถานการณ์และบริบทได้ เพื่อปฏิบัติตามจริยธรรมการวิจัย ให้ผู้จัดการสนทนากลุ่มจัดทำบัญชีรายชื่อผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มพร้อมทั้งกำหนดรหัสประจำตัวผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มขึ้นเพื่อใช้ในการอ้างอิงและตรวจทาน ข้อคำถามที่บรรจุอยู่ในแบบประเด็นการสนทนากลุ่มนี้ จัดว่าเป็นประเด็นคำถามหลักที่ใช้เป็นแนวทาง ในการดำเนินการสนทนากลุ่มและสามารถเปลี่ยนแปลงลำดับได้ตามสถานการณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลจากผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มอย่างครบถ้วนตามที่ต้องการ ให้ผู้จัดการสนทนากลุ่มจัดทำรายการ คำถามแทรก (Probe) คำถามเสริม (Supplementary) หรือ คำถามต่อเนื่อง (Extended) ขึ้นมาแนบกับแบบประเด็นการสนทนากลุ่มเพื่อนำไปใช้งานได้อย่างทันทั่วถึงตามความจำเป็น เพื่อประโยชน์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้จัดการสนทนากลุ่มอาจบันทึกความเห็นหรือข้อสังเกตของคนในระหว่างการจัดการสนทนากลุ่มลงในช่อง “บันทึกของผู้จัดการสนทนากลุ่ม” ไว้ใช้อ้างอิงได้ ในการสนทนากลุ่มนั้นสิ่งสำคัญที่สุดคือผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มสามารถตอบคำถามได้หรือไม่? แต่อยู่ที่ว่า “ผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มตอบคำถามว่าอย่างไร?” ในการถามคำถามผู้ดำเนินการสนทนากลุ่มต้องแปลคำถามจากภาษาเขียนเป็นคำพูดเพื่อใช้ในการสนทนาให้เหมาะสมกับสถานะของผู้เข้าร่วมการสนทนากลุ่มและบริบทของการสนทนากลุ่ม ข้อคำถาม: <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 5%; padding: 5px;">ที่</th> <th style="width: 65%; padding: 5px;">ข้อคำถาม</th> <th style="width: 30%; padding: 5px;">บันทึกของผู้จัดการสนทนากลุ่ม</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">1</td> <td style="padding: 5px;">ผลงานที่โดดเด่นที่สุดในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาของผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนคืออะไร? เพราะเหตุใดท่านจึงคิดเช่นนั้น?</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">2</td> <td style="padding: 5px;">ในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนดำรงตำแหน่งท่านเห็นว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง? และอย่างไร? ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ดังต่อไปนี้ - ด้านส่งเสริมวิชาการและมาตรฐานการศึกษา - ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ - ด้านทะเบียนและประมวลผล - ด้านวิทยบริการและเทคโนโลยีการศึกษา - ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา - ด้านอื่น ๆ </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">3</td> <td style="padding: 5px;">ในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนดำรงตำแหน่งท่านเห็นว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง? และอย่างไร? ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการบริหารงานของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนดังต่อไปนี้ - ด้านวัฒนธรรมองค์กร - ด้านการส่งมอบนโยบาย - ด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร - ด้านงบประมาณ - ด้านสภาพแวดล้อม - ด้านอื่น ๆ </td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">4</td> <td style="padding: 5px;">ในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ท่านเห็นว่าสิ่งใดที่เป็นโอกาสที่สามารถใช้เพื่อปรับปรุงให้เกิดความก้าวหน้าของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนได้บ้าง? สิ่งที่สำคัญที่สุด ในโอกาสเหล่านี้สามอันดับแรกที่คุณเห็นว่าผู้อำนวยการส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนควรทำเพื่อปรับปรุงให้เกิดความก้าวหน้าของสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนเพิ่มขึ้นจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้คืออะไร? เพราะเหตุใด ท่านจึงแนะนำให้ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนทำสิ่งเหล่านี้?</td> <td></td> </tr> <tr> <td style="text-align: center; padding: 5px;">5</td> <td style="padding: 5px;">มีข้อมูลเพิ่มเติมอะไรอีกที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมิน ที่กรรมการควรจะได้ รับทราบเกี่ยวกับ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน และผลการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน?</td> <td></td> </tr> </tbody> </table>			ที่	ข้อคำถาม	บันทึกของผู้จัดการสนทนากลุ่ม	1	ผลงานที่โดดเด่นที่สุดในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาของผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนคืออะไร? เพราะเหตุใดท่านจึงคิดเช่นนั้น?		2	ในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนดำรงตำแหน่งท่านเห็นว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง? และอย่างไร? ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ดังต่อไปนี้ - ด้านส่งเสริมวิชาการและมาตรฐานการศึกษา - ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ - ด้านทะเบียนและประมวลผล - ด้านวิทยบริการและเทคโนโลยีการศึกษา - ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา - ด้านอื่น ๆ		3	ในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนดำรงตำแหน่งท่านเห็นว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง? และอย่างไร? ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการบริหารงานของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนดังต่อไปนี้ - ด้านวัฒนธรรมองค์กร - ด้านการส่งมอบนโยบาย - ด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร - ด้านงบประมาณ - ด้านสภาพแวดล้อม - ด้านอื่น ๆ		4	ในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ท่านเห็นว่าสิ่งใดที่เป็นโอกาสที่สามารถใช้เพื่อปรับปรุงให้เกิดความก้าวหน้าของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนได้บ้าง? สิ่งที่สำคัญที่สุด ในโอกาสเหล่านี้สามอันดับแรกที่คุณเห็นว่าผู้อำนวยการส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนควรทำเพื่อปรับปรุงให้เกิดความก้าวหน้าของสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนเพิ่มขึ้นจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้คืออะไร? เพราะเหตุใด ท่านจึงแนะนำให้ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนทำสิ่งเหล่านี้?		5	มีข้อมูลเพิ่มเติมอะไรอีกที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมิน ที่กรรมการควรจะได้ รับทราบเกี่ยวกับ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน และผลการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน?	
ที่	ข้อคำถาม	บันทึกของผู้จัดการสนทนากลุ่ม																		
1	ผลงานที่โดดเด่นที่สุดในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาของผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนคืออะไร? เพราะเหตุใดท่านจึงคิดเช่นนั้น?																			
2	ในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนดำรงตำแหน่งท่านเห็นว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง? และอย่างไร? ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับพันธกิจของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ดังต่อไปนี้ - ด้านส่งเสริมวิชาการและมาตรฐานการศึกษา - ด้านการฝึกประสบการณ์วิชาชีพ - ด้านทะเบียนและประมวลผล - ด้านวิทยบริการและเทคโนโลยีการศึกษา - ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา - ด้านอื่น ๆ																			
3	ในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนดำรงตำแหน่งท่านเห็นว่าได้เกิดการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้าง? และอย่างไร? ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและการบริหารงานของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนดังต่อไปนี้ - ด้านวัฒนธรรมองค์กร - ด้านการส่งมอบนโยบาย - ด้านการบริหารและพัฒนาบุคลากร - ด้านงบประมาณ - ด้านสภาพแวดล้อม - ด้านอื่น ๆ																			
4	ในช่วงเวลาสองปีที่ผ่านมาผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน ท่านเห็นว่าสิ่งใดที่เป็นโอกาสที่สามารถใช้เพื่อปรับปรุงให้เกิดความก้าวหน้าของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียนได้บ้าง? สิ่งที่สำคัญที่สุด ในโอกาสเหล่านี้สามอันดับแรกที่คุณเห็นว่าผู้อำนวยการส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนควรทำเพื่อปรับปรุงให้เกิดความก้าวหน้าของสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนเพิ่มขึ้นจากที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้คืออะไร? เพราะเหตุใด ท่านจึงแนะนำให้ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการ และงานทะเบียนทำสิ่งเหล่านี้?																			
5	มีข้อมูลเพิ่มเติมอะไรอีกที่จะเป็นประโยชน์ต่อการประเมิน ที่กรรมการควรจะได้ รับทราบเกี่ยวกับ ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน และผลการปฏิบัติงานของผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน?																			

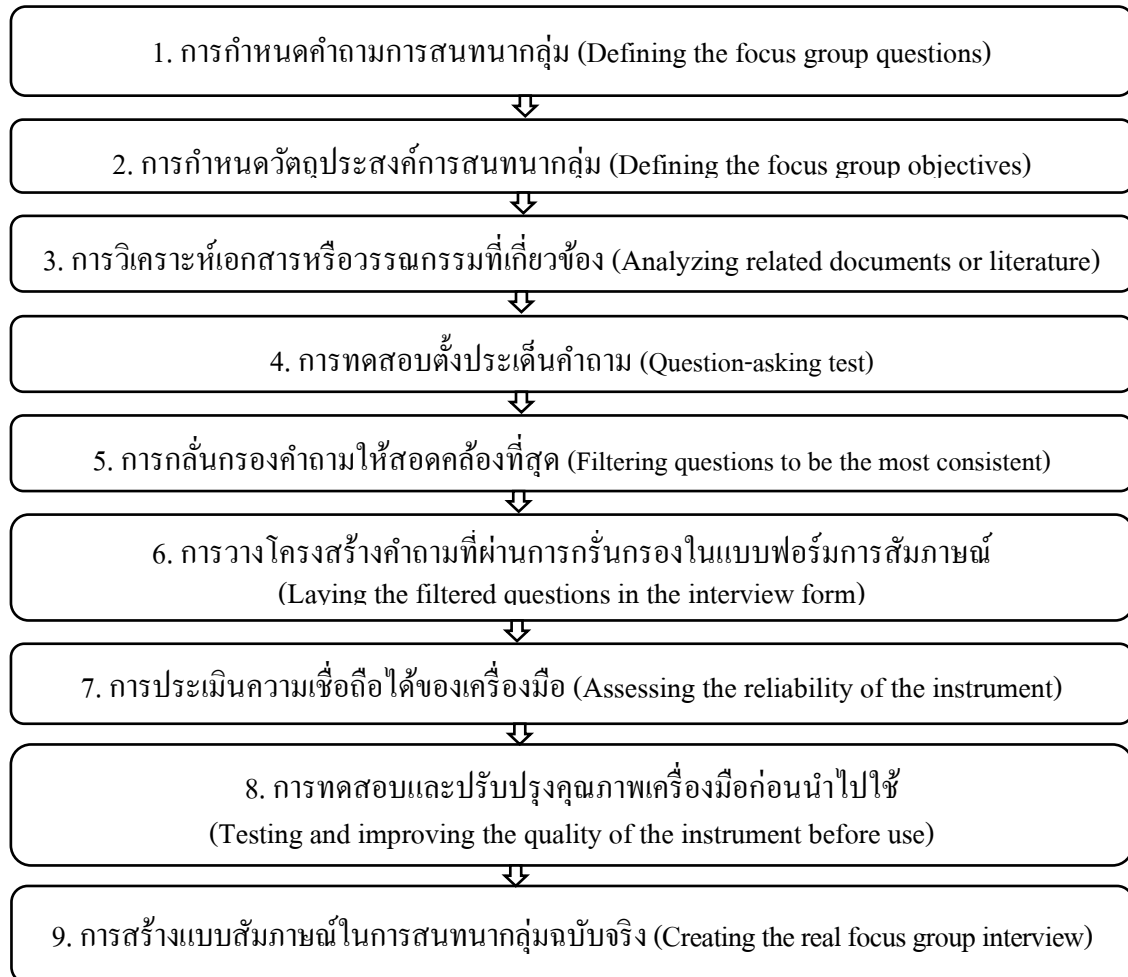
ภาพที่ 1 แบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่ม ที่มา: Joungtrakul (2021, pp. 1-3)

Focus group interview guide for stakeholders Director of the Office of Registration and Academic Promotion, Kalasin University		
Focus Group Moderator_____		Focus Group Manager_____
Data Presenter_____		IT System Controller_____
Type of Stakeholder_____		
Date_____	Time from_____	to_____
Method of Recoding the Focus Group Interview_____		
Place of Conducting the Focus Group Interview_____		
Objectives: To obtain information related to the performance of duties of the Director of the Office of Registration and Academic Promotion. To utilize the information as a basis for consideration in the process of performance evaluation of the Director of the Office of Registration and Academic Promotion.		
Instruction: The focus group interview team must be prepared in all steps in the process of focus group interview before conducting the focus group interview. The focus group interview team and process may be adapted to suit the existing situations and contexts. To comply with the research ethical requirements, the focus group interview team will prepare a list of participants and establish a code for each participant and use it for referring and review by the team. All questions contained in this interview guide are main questions to be used as guidelines for conducting the focus group and the sequence of the question can be adapted to suit each situation as required. To gain all the required information from each participant, the focus group manager should prepare a list of probes, supplementary or extended questions and attach it to this interview guide for utilization when needed. For the benefit of data analysis, the focus group manager may make notes of comments or observations during the interview in the block of "Note by Focus Group Manager" for further references. In conducting the focus group, the most important thing to be considered is not "the ability of the participant to answer the question", but "what the participant has said." In asking questions, the focus group moderator must transform the question from written form into oral or speaking form.		
Questions:		
Item	Question	Note by Focus Group Manager
1	What is an achievement that you consider the most outstanding achievement during the past two years since you have been occupying the position of Director of the Office of Registration and Academic Promotion?	
2	What are the major changes and how have those changes occurred in each area of the mission during the past two years that you have been occupying the position of the Director of the Office of Registration and Academic Promotion? -Academic promotion and education standard; -Professional experience training; -Registration and process -Academic services and educational technology -Educational assurance	
3	What are the major changes and how have those changes occurred in each area related to policy and administration during the past two years that you have been occupying the position of the Director of the Office of Registration and Academic Promotion? -Organizational culture -Policy assignment -Human resource management and development -Budgeting -Environment -Others	
4	What are the opportunities that you could use to improve and make progress in the Office of Registration and Academic Promotion? What are the top three most important items that you should do to improve and make progress in the Office of Registration and Academic Promotion? Why?	
5	Do you have any additional suggestions that could help improve and make progress in the Office of Registration and Academic Promotion?	

Figure 1 Interview Guide for Focus Group Interview **Source:** Joungrakul (2021, pp. 1-3)

กระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม

การสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อนำไปใช้ในการสนทนากลุ่ม สามารถประยุกต์ใช้กระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกของ Joungtrakul (2021) ได้ทำการสังเคราะห์จากผลงานของ Maykut and Morehouse (1994); Joungtrakul (2009); Joungtrakul et al. (2013); Roulston (2018); Kallio et al. (2016); Joungtrakul (2010) และ Tanoamchard (2020) ดังปรากฏในภาพที่ 2 (Figure 2)

ภาพที่ 2 กระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม

ที่มา: ดัดแปลงจาก Joungtrakul (2021, pp. 1-18)

Figure 2 The process of formulating the interview guide for the focus group interview

Source: Adapted from Joungtrakul (2021, pp. 1-18)

ขั้นตอนที่ 1 การกำหนดคำถามการสนทนากลุ่ม โดยคำถามที่ดีจะช่วยสร้างบรรยากาศและส่งเสริมให้ผู้เข้าร่วมได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดประเด็นของคำถามเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดวัตถุประสงค์การสนทนากลุ่ม การทบทวนวัตถุประสงค์ของการวิจัยจะทำให้ นักวิจัยมีความเข้าใจเพิ่มขึ้นในการกำหนดประเด็นคำถามเพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลมาตอบวัตถุประสงค์ของ การวิจัย

ขั้นตอนที่ 3 การวิเคราะห์เอกสารหรือวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลสารสนเทศที่มี อยู่และเกี่ยวข้องกับประเด็นที่กำลังศึกษาวิจัย เพื่อสรุปสาระสำคัญที่สอดคล้องหรือขัดแย้งกับบริบทของ งานวิจัย โดยเน้นการนำข้อมูลมาใช้ในการกำหนดประเด็นที่จำเป็นซึ่งจะนำไปใช้ในการตั้งคำถามต่อไป

ขั้นตอนที่ 4 การทดสอบตั้งประเด็นคำถาม เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างประเด็นคำถาม กับวัตถุประสงค์การสนทนากลุ่ม รวมถึงความซ้ำซ้อนหรือไม่จำเป็นเบื้องต้น เพื่อลดโอกาสในการเกิดความ ผิดพลาดและทำให้การเก็บข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น โดยนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อคำถามให้มีความ ชัดเจน เข้าใจได้ และเหมาะสมกับบริบทของการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขั้นตอนที่ 5 การกรั่นกรองคำถามให้สอดคล้องที่สุด โดยทำการคัดสรรประเด็นคำถามที่ได้ตั้งขึ้นใน ขั้นตอนที่ 4 ซึ่งนักวิจัยจะต้องมีการไตร่ตรองเหตุผลในการเลือกคำถามนั้นและมีการบันทึกเก็บไว้เป็นหลักฐาน นอกจากนี้ คำถามที่เลือกมาขั้นสุดท้ายอาจจะมีประมาณ 5-7 คำถาม

ขั้นตอนที่ 6 การวางโครงสร้างคำถามที่ผ่านการกรั่นกรองในรูปแบบฟอร์มการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ ประเด็น คำถามที่ได้นำเสนอเป็นตัวอย่างไว้ข้างต้น จัดว่าเป็นฉบับร่างครั้งที่หนึ่ง (First Draft) ของแบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนที่ 7 การประเมินความเชื่อถือได้ของเครื่องมือ เป็นการตรวจสอบผลลัพธ์การใช้แบบ สัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่มผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญทางศาสตร์การวิจัยเชิง คุณภาพและเชิงวิชาการ จำนวน 3-5 คน เพื่อทำตรวจสอบความเหมาะสม ความสม่ำเสมอทางด้านภาษาและ เนื้อหาในแต่ละประเด็นคำถาม โดยใช้คำแนะนำที่ได้รับมาทำการปรับปรุงร่างแบบสัมภาษณ์ ซึ่งจัดเป็นฉบับ ร่างครั้งที่สอง (Second Draft)

ขั้นตอนที่ 8 การทดสอบและปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือก่อนนำไปใช้ เป็นการนำเครื่องมือซึ่งเป็นแบบ สัมภาษณ์ที่ได้กำหนดประเด็นคำถามในการสนทนากลุ่ม โดยผ่านการพิจารณาในขั้นตอนที่ผ่านมาเรียบร้อยแล้ว ไปใช้ทดลองสัมภาษณ์กับกลุ่มบุคคลที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มเป้าหมายการสนทนากลุ่มในการวิจัย เพื่อให้เกิดความเหมาะสม สามารถนำไปใช้งานได้ และได้รับข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง ซึ่งการทดสอบ สัมภาษณ์ดังกล่าวนี้ นอกจากเป็นการทดสอบคุณภาพเครื่องมือในขั้นสุดท้ายแล้ว ยังถือเป็นการฝึก ปฏิบัติการสัมภาษณ์เบื้องต้นให้กับนักวิจัยอีกด้วย โดยนักวิจัยสามารถนำข้อมูลป้อนกลับและปัญหาที่พบ จากการทดสอบสัมภาษณ์มาปรับปรุงแก้ไขเป็นฉบับร่างขั้นสุดท้าย (Final Draft)

ขั้นตอนที่ 9 การสร้างแบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่มฉบับจริง โดยผ่านขั้นตอนที่ 1 ถึงขั้นตอนที่ 8 เรียบร้อยแล้ว ซึ่งถือว่าเป็นฉบับสมบูรณ์ (Final Form) เรียกว่า “แบบสัมภาษณ์ในการสนทนากลุ่ม” สำหรับ การนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย สำหรับในกรณีที่มิกระบบการขึ้นทะเบียนแบบฟอร์มในองค์การ นักวิจัยจะนำแบบฟอร์มไปขึ้นทะเบียนและกำหนดหมายเลขประจำของแบบฟอร์มเพื่อนำออกใช้งานต่อไป

ทั้งนี้กระบวนการข้างต้น เป็นขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งสามารถนำมาปรับใช้กับการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ได้ ส่วนที่อาจแตกต่างกันคือจำนวนคำถามซึ่งในกรณีการสนทนากลุ่ม อาจมีจำนวนคำถามลดน้อยลงกว่าแบบสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้เข้าร่วมสนทนา นำไปสู่การได้รับข้อมูลในประเด็นที่ต้องการรวบรวมอย่างครบถ้วนยิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การแพร่ระบาดของโควิด-19 เป็นอุปสรรคสำคัญอย่างหนึ่งของนักวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการดำเนินการวิจัย การใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันการติดเชื้อโควิด-19 เช่น การเว้นระยะห่างทางสังคม การละเว้นจากการรวมกลุ่มหรือการเข้าไปในที่ชุมชนแออัด รวมถึงการระมัดระวังในการเดินทาง เป็นต้น นับเป็นอุปสรรคสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ทั้งนี้ข้อมูลเป็นส่วนประกอบสำคัญยิ่งของการวิจัยเพราะหากไม่มีข้อมูล จะไม่สามารถสร้างผลสรุปการวิจัยได้ อีกทั้งข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยจะต้องเป็นข้อมูลที่มีคุณภาพ เพื่อให้ได้งานวิจัยที่มีคุณภาพ การได้มาซึ่งข้อมูลที่มีคุณภาพจำเป็นต้องมีเครื่องมือที่ใช้เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพ การเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์จึงจำเป็นต้องใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่มีคุณภาพ เนื่องจากการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์เป็นการสัมภาษณ์แบบหนึ่งจึงจำเป็นต้องใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ด้วย

กระบวนการในการสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์สามารถนำกระบวนการสร้างแบบสัมภาษณ์เชิงลึกมาปรับใช้ได้ ส่วนสำคัญที่ต้องคำนึงถึงคือจำนวนข้อคำถามซึ่งอาจมีจำนวนน้อยกว่าแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการสัมภาษณ์โดยทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพจากการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์นักวิจัยจึงควรให้ความสำคัญกับกระบวนการสร้างเครื่องมือคือแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในส่วนการคัดเลือกข้อคำถามการทดสอบและควบคุมคุณภาพของแบบสัมภาษณ์ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสนทนากลุ่มแบบออนไลน์ดังที่ได้นำเสนอไว้แล้วในบทความนี้

เอกสารอ้างอิง

- Grudens-Schuck, N., Allen, B. L. & Larson, K. (2004). *Focus group fundamentals, Methodology brief*, Iowa State University, University Extension.
<https://comm.eval.org/HigherLogic/System/DownloadDocumentFile.ashx?DocumentFileKey=3d675ceb-cf85-4ffb-9781-acaa58fd789a&forceDialog=1>
- Joungtrakul, J. (2009). *Industrial democracy and best practice in Thailand*. LAP Lambert Academic Publishing AG & Co. KG.
- Joungtrakul, J. (2010). *Qualitative research: A tool for knowledge creation for national development*. BLCI GROUP.
- Joungtrakul, J. (2021, January 28-29). *In-depth interview and focus group* [Paper presentation]. Academic Workshop Conducted for Sub-committee for Performance Evaluation of Head of Organization of Kalasin University, Kalasin University, Kalasin Province, Thailand.

- Joungtrakul, J., Sheehan, B., & Aticomswan, A. (2013). Qualitative data collection tool: A new approach to developing an interview guide. *AFBE Journal*, 6(2), 140-154.
- Kallio, H., Pietila, A., Johnson, M., & Kangasniemi, M. (2016). *Systematic methodological review: Developing a framework for a qualitative semi-structured interview guide. Journal of Advanced Nursing*, 72(12), 2954-2965. <https://doi.org/10.1111/jan.13031>
- Khundilokamol, W., Wongyot, N., Eua-aphisitwong, P., & Phuakpraphan, S. (2016). Online-focus group: New alternative for research in thailand 4.0. *The Journal of Pacific Institute of Management Science (Humanities and Social Sciences)*, 2(1), 110-120.
- Kite, J., & Phongsvn, P. (2017). Insights for conducting real-time focus groups online using a web conferencing service. *F1000Research*, 6(122), 1-12. <https://doi.org/10.12688/f1000research.10427.1>
- Lewis, F., & Muzzy, S. (2020). *Conducting virtual focus groups*. <https://www.mdrc.org/publication/conducting-virtual-focus-groups>
- Maykut, P., & Morehouse, R. (1994). *Beginning qualitative research: A philosophic and practical guide*. The Falmer Press.
- Murgado-Amenteros, E. M., Torres-Ruiz, F. J., & Vega-Zamora, M. (2012). Differences between online and face to face focus groups, view through two approaches. *Journal of Theoretical and Applied Electronics Commerce Research*, 7(2), 73-86. <https://doi.org/10.4067/S0718-18762012000200008>
- Nyumba, T. O., Wilson, K., Derrick, C. J., & Mukherjee, N. (2018). The use of focus group discussion methodology: Insights from two decades of application in conservation. *Methods in Ecology and Evolution*, 9(1), 20-32. <https://doi.org/10.1111/2041-210X.12860>
- Oringderff, J. (2004). "My Way": Piloting an online focus group. *International Journal of Qualitative Methods*, 3(3), 69-75. <https://doi.org/10.1177/160940690400300305>
- Rev. (n.d.). *How to conduct online focus group interviews*. <https://www.rev.com/blog/how-to-conduct-online-focus-group-interviews>
- Richard, B., Sivo, S., Orlowski, M., Ford, R., Murphy, J., Boote, D., & Witta, E. (2018). Onlinefocus groups: A valuable alternative for hospitality research? *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 30(11), 3175-3191. <https://doi.org/10.1108/IJCHM-11-2017-0715>
- Roulston, K. (2018). *How to develop an interview guide (Part 1)*. Qualage. <https://qualpage.com/2018/02/08/how-to-develop-an-interview-guide-part-1/>
- Tanoamchard, W. (2020). Data collection tools in qualitative research. In Joungtrakul, J. (2020). *Data Analysis in Qualitative Research*. Business Law Center International Thailand.
- Tynan, A. C., & Drayton, J. L. (2007). *Conducting focus group- A guide for first-time users*. Emerald Backfiles. https://www.researchgate.net/publication/235314892_Conducting_focus_groups_-_a_guide_for_first_time_users#full-text
- Urwongse, K. (2019). Focus group discussion: Effective qualitative data collection technique. *STOU Education Journal*, 12(1), 17-30.
- UXalliance. (2020). *Conducting remote online focus groups in times of COVID-19*. <https://uxalliance.medium.com/conducting-remote-online-focus-groups-in-times-of-covid-19-ee1c66644fdb>